

1. בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים
2. _____ כחיל
- ת.ז. _____, מעזה
3. _____ צבאח
- ת.ז. _____, מעזה

ע"י ב"כ עוה"ד עביר ג'ובראן (מ.ר. 44346) ו/או יוסי וולפסון
(מ.ר. 26174) ו/או יותם בן הלל (מ.ר. 35418) ו/או חוה מטרס-
עירון (מ.ר. 35174) ו/או סיגי בן-ארי (מ.ר. 37566) ו/או ענת
קדרון (מ.ר. 37665)

מהמוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר
רח' אבו עוביידה 4, ירושלים, 97200
טל: 02-6283555; פקס: 02-6276317

העותרים

- נ ג ד -

1. אלוף פיקוד דרום
2. מפקד כוחות צה"ל בגדמ"ע
3. שר הפנים
4. מדינת ישראל

המשיבים

עתירה למתן צו על תנאי

מוגשת בזאת עתירה למתן צו על תנאי, המופנה אל המשיבים והמורה להם לבוא וליתן טעם מדוע לא יתירו לעותרים 2 ו-3, עובדי שטח ברצועת עזה של ארגון בצלם, העותר 1, להיכנס לישראל ולבקר במשרד בצלם בירושלים, ולאחר מכן לעבוד לגדה המערבית לצורך השתתפותם בהשתלמות מקצועית של הארגון, אשר תתקיים במהלך חודש ינואר 2007 בגדה המערבית.

בקשה לדיון דחוף

בית המשפט מתבקש לקבוע דיון דחוף לשמיעת העתירה.

ההשתלמות של העותר 1, ארגון בצלם, עבור עובדיו ברצועת עזה, העותרים 2 ו-3, הייתה אמורה להתקיים מ-24.12.06 ועד 27.12.06 בבית ג'אלה שבגדה המערבית.

רק ביום 17.12.06 התקבלה תשובת הסירוב של המשיבים לבקשת העותרים לצאת לגדה המערבית דרך ישראל.

בנסיבות אלו נראה שאין מנוס מדחייה קצרה של ההשתלמות למועד (שטרם נקבע) במהלך חודש ינואר.

עצם קיומה של ההשתלמות במועד קרוב חיונית להבטחת רמת המקצועיות של העותרים 2 ו-3, ולשמירה על סטנדרט עבודה תקין וגבוה.

ואלו נימוקי העתירה

"ההתמקדות בתחום התייעוד מבטאת את הרצון להביא את מירב המידע לידיעתם של אזרחי ישראל, מכיוון שמידע הוא תנאי לפעולה ובחירה. יתכן וקהל הקוראים של בצלם יעדיף שלא לעשות, אך בשום מקרה לא יוכל לומר: 'לא ידעתי'" (מתוך אתר בצלם).

הצדדים

1. העותר 1 (להלן – **בצלם**) הנו ארגון שהוקם בשנת 1989 על-ידי אנשי רוח, משפטנים, רופאים, עיתונאים וחברי-כנסת. מטרתיו העיקריות של העותר הן להיאבק נגד הפרות זכויות האדם בשטחים באמצעות תיעודן והבאתן לידיעת הציבור הרחב וקובעי המדיניות; להילחם בתופעת ההדחקה וההכחשה הקיימת בחברה הישראלית ולתרום ליצירת תרבות של זכויות אדם בישראל.

במשך שנות פעילותו רכש בצלם מקום של כבוד בקהילה הבינלאומית של ארגוני זכויות-האדם. בדצמבר 1989 זכה בצלם בפרס קרטל לזכויות האדם. הדו"חות שמוציא בצלם קנו להם שם של אמינות. הרשויות בישראל מתייחסות לדו"חות אלו במלוא כובד הראש. הדו"חות מהווים מקור מידע חשוב גם לעיתונאים ודיפלומטים. בין היתר, קיימת הסתמכות על נתוני בצלם בדו"חות של מחלקת המדינה האמריקאית. העותרים 2 ו-3 (להלן – **עובדי בצלם**) הנם תחקירני שטח של ארגון בצלם ברצועת עזה. העותר 2 החל את עבודתו בבצלם בשנת 2004, ואילו העותר 3 החל את עבודתו בארגון ביולי 2006.

2. העותרים 2 ו-3 (להלן – **עובדי בצלם** או **עובדי בצלם ברצועת עזה**) הינם תחקירני שטח של בצלם ברצועת עזה. הם אוספים עדויות, כותבים תחקירים על הפרות זכויות האדם אותן מבצעת ישראל ברצועת עזה, ומשמשים העיניים והאוזניים של בצלם ברצועה.

3. העותרים 2 ו-3 מעולם לא נעצרו. הפעם הראשונה בה נחקרו הייתה ב-1.11.06, במחסום ארז, כשהיו בדרכם מעזה לגדה המערבית, דרך ישראל ובאישור המשיבים, לצורך השתלמות מטעם בצלם. נעמוד על פרטי חקירה זו בחלק העובדתי.

4. המשיבים 1 ו-3 הם האחראים על הוצאת היתרי כניסה לישראל לצורך מעבר מרצועת עזה לגדה המערבית. המשיב 3 הוא בעל הסמכות, אותה האציל למשיב 1.

5. המשיב 2 מחזיק מטעם מדינת ישראל, המשיבה 4, בשטח הגדה המערבית בתפיסה לוחמתית.

התשתית העובדתית

6. בצלם מקיים מדי ארבעה עד ששה חודשים השתלמויות לעובדיו בשטחים הכבושים. ההשתלמויות מתמקדות בשיטות התחקיר, המשפט בינלאומי, עקרונות הצילום וכו'.

7. השתתפות בהשתלמויות מסוג זה מהווה תנאי חשוב לשמירה על רמת המקצועיות של בצלם, ואמינות הדו"חות שלו בעניין הפרות זכויות האדם בשטחים הכבושים.

8. ההשתתפות בהשתלמויות פותחת בפני התחקירנים של בצלם אפיקים חדשים, ויכולת בחינה מזוויות שונות ורחבות של המציאות ושל הפרות זכויות האדם להם אנו עדים בשטחים הכבושים. דבר זה יש בו כדי להוסיף על מקצועיותו של התחקירן, להעניק לו כלי עבודה חדשים ומתקדמים יותר, ודרך לשיפור יכולותיו. דבר זה משליך על המקצועיות של הארגון וטיב המידע אותו יספק לקוראי הדו"חות והתחקירים בישראל ובעולם.

החשיבות בעבודת ארגון בצלם עם עובדי שטח מרצועת עזה – העותרים 2 ו-3 – ותרומתם לעבודת בצלם

9. מאז שנת 1994 מונעים המשיבים, ככלל, כניסת ישראלים לרצועת עזה. עד חודש ספטמבר 2000 התאפשר לבצלם לנהל תחקירים ברצועת עזה באמצעות תחקירנים ישראלים, שהיו מקבלים היתרים לצורך זה מטעם המשיבים.

10. הדבר השתנה החל מסוף חודש ספטמבר 2000, ועל רקע פרוץ האינתיפאדה השנייה. המשיבים צמצמו מאוד – כמעט באופן מוחלט – את האפשרות של ישראלים להיכנס לרצועה.

11. הצמצום בביקורים הגיע לשיאו בשנים האחרונות. כך, לעתים קרובות נאלץ המוקד להגנת הפרט להגיש עתירות שעניינן ביקורי ישראלים אף אצל בני משפחותיהם מדרגה ראשונה המתגוררים ברצועת עזה. ראו, למשל: בג"ץ 10043/03, בג"ץ 9595/04, בג"ץ 9607/04, בג"ץ 9107/04, בג"ץ 1034/04, בג"ץ 552/05 ובג"ץ 8451/06.

12. לאור המציאות אותה יצרו המשיבים ועל מנת להמשיך במסורת הארגון, לסקור ולעקוב אחרי הפרות זכויות האדם ברצועה, נאלץ בצלם לבחור את התחקירנים שלו אך ורק מתוך אוכלוסיית הרצועה, ולהפסיק את העבודה המשותפת של תחקירנים ישראלים ופלסטינים שעבדו בעבר ברצועה יחדיו.

ניסיונות בצלם להכניס את עובדיו, העותרים 2 ו-3, להשתלמויות בגדה המערבית ולביקור במשרדיו בירושלים

13. העותר 2 נכנס בפעם האחרונה לישראל בשנת 2000. הוא התחיל לעבוד כתחקירן שטח של ארגון בצלם בשנת 2004. המשיבים לא אישרו אפילו את כניסתו לישראל לצורך ריאיון עבודה, ובצלם נאלץ להסתפק בסדרת ראיונות טלפוניים.

14. מזה שנתיים מגיש ארגון בצלם בקשות להיתר כניסה לישראל עבור העותר 2, על מנת שיוכל להשתתף בהשתלמויות שמתקיימות מדי ארבעה-ששה חודשים במשרדי הארגון בירושלים, או לחלופין בגדה המערבית, ללא הצלחה.

כראייה על כך, להלן שני מכתבים, המהווים חלק קטן ממאגר המכתבים המכובד, אותם שלח בצלם למנהלת התיאום והקישור בארז בעניינו של העותר 2.

העתק ממכתב בצלם למנהלת התיאום והקישור הישראלית בארז, מיום 18.3.04, בבקשה להיתר כניסה לישראל לצורך השתתפות העותר 2 בפגישת עבודה של צוות התחקירנים של בצלם, מצורף ומסומן ע/1.
העתק ממכתב בצלם מיום 25.8.04 בעניינו של העותר, שיציאתו למצרים ביום 23.8.04 דרך מעבר רפיח לצורך השתלמות הארגון סורבה, מצורף ומסומן ע/2.

15. העותר 3 החל את עבודתו בבצלם ביולי 2006. בצלם נאלץ להסתפק בסדרת ראיונות טלפוניים עם העותר 3 לפני קבלתו כעובד הארגון. זאת לאחר שההיתר שניתן לעותר 3 לצורך כניסתו לישראל, לריאיון עבודה במשרד בצלם בירושלים בפברואר 2006 בוטל, ללא הודעה מוקדמת או הנמקה, ולאחר שהעותר נאלץ לחכות שבע שעות לשווא במחסום ארז.

ההשתלמות האחרונה של בצלם לעובדי השטחים בתאריכים 1-2.11.06

16. בתאריכים 1-2.11.06 קיים בצלם השתלמות לתחקירני השטח שלו בשטחים הכבושים. ההשתלמות התקיימה בבית ג'אלה שבגדה המערבית והתמקדה בעיקר באמנות הבינלאומיות, סדנאות צילום, תיעוד ומיחשוב. להשתלמות הוזמנו גם עובדי השטח של בצלם ברצועת עזה, דהיינו העותרים 2 ו-3.

17. ביום 22.10.06 פנה ארגון בצלם אל מת"ק עזה, וביקשו להנפיק לעובדיו, העותרים 2 ו-3, היתר כניסה לישראל לצורך השתתפותם בסדנא, שאמורה הייתה להתקיים בין התאריכים 2.11.06-1.11.06.

העתק מהמכתב מצורף ומסומן ע/3.

18. ביום 26.10.06 פנה בצלם בשנית אל מת"ק ארז, ופירט את תוכנית ההשתלמות שנועדה לעובדי בצלם תושבי השטחים, בתאריכים 1-2.11.06, בבית ג'אלה שבגדה המערבית.

העתק מהמכתב מצורף ומסומן ע/4.

19. בקשתם של בצלם ועובדיו, העותרים 2 ו-3, נענתה בחיוב על ידי המשיבים - נמסר כי על העותרים 2 ו-3 להגיע ביום 31.10.06 למחסום ארז.

20. ביום 31.10.06 התייצבו העותרים 2 ו-3 במחסום ארז, ולאחר שעות של המתנה בצד הפלסטיני, נמסר להם כי לא נערך עבורם תיאום בצד הישראלי, והם התבקשו לחזור למחסום ביום המחרת.

21. ביום 1.11.06 שבו העותרים 2 ו-3 אל מחסום ארז, והפעם הועברו מצד הפלסטיני לצד הישראלי, שם עברו בדיקות ביטחוניות דקדקניות וקפדניות, באמצעות מכשירי בדיקה, ובדיקה גופנית ידנית משפילה. כמו כן התבקשו למסור את מספרי הטלפונים הניידים שלהם. כך מתאר העותר 3 את הבדיקה הביטחונית אותה עבר :

אחרי שני מטרים מצאתי דלת שלישית שגם כן נכנסתי דרכה, ואז ראיתי פקיד אחר של המודיעין. שניהם התחילו לערוך חיפוש בחפצים שיש לי, לאחר ששמתי את כל מה שיש לי על השולחן.

לאחר מכן, הוא התחיל לבדוק את הגוף שלי באמצעות מכשיר לבדיקה ידנית, במשך 3 דקות. לאחר מכן, הוא לקח את מספר הגיוואל [טלפון סלולרי ברשת הפלסטינית, ע.ג.י.] שלי והתקשר אליו באמצעות הגיוואל שלו כדי לוודא כי זה המספר שלי. לאחר מכן הורה לי לסגור את הגיוואל ולהסיר את הסוללה.

לאחר מכן, הוא חבש כפפות גומי והתחיל לערוך עלי חיפוש גופני. הוא שם את ידיו על כל חלק מהגוף שלי. לאחר מכן, הוא ביקש ממני לפתוח את הריצ'רץ' של המכנסיים וערך לי בדיקה מבפנים. התהליך היה נמשך 3 דקות. (ההדגשה שלי, ע.ג.י.)

העתק מהדו"ח, בתרגומו מערבית לעברית, אותו הכין העותר 2 אודות החקירה והאירועים בתאריכים 31.10 ו-1.11.06, מצורף ומסומן ע/5.

22. לאחר מכן הובילו אנשי הביטחון הישראלים את העותרים 2 ו-3 לחדר חקירות, כל אחד בנפרד, שם נשאלו השניים שאלות הקשורות לחייהם הפרטיים, וכן שאלות הנוגעות לעבודתם בארגון בצלם. הם התבקשו למסור מספרי טלפון של קרובי משפחתם, חבריהם ושכניהם, והעותר 2 אף התבקש למסור את כתובת המייל שלו, המהווה אמצעי תקשורת שלו עם בצלם.

הוא שאל אותי על העבודה שלי ואני מסרתי שאני עובד בארגון זכויות האדם בצלם. הוא אמר לי: מה הכתובת שלה? עניתי לו: בירושלים, רחוב התעשייה, תלפיות. הוא אמר לי: מה זה בצלם? השבתי לו כי זהו מרכז מידע על זכויות האדם בשטחים הכבושים. הוא שאל אותי: מה הוא אופי העבודה שלך במוסד זה? השבתי לו כי אני משמש כתחקירן שטח באיזור צפון הרצועה ובמרכז, וכי העמית שלי _____ סבית, עובד בדרום הרצועה, וכי העבודה שלי היא לתעד ולאסוף נתונים על השחיתות, הריסת בתים ועריכת עדויות של הקורבנות, כמו חולים, סטודנטים, סוחרים ועוד. הוא שאל אותי: האם יש משרד בעזה? השבתי לו: לא, אני שולח את המידע באמצעות הפקס או באימייל. הוא שאל אותי: איך הציבור מתקשר אליכם בעזה? השבתי לו: באמצעות הגיוואל שלי. הוא שאל אותי על המספר שלו, ואני נתתי לו את המספר. הוא שאל אותי: למה לא פותחים משרד בעזה? אמרתי לו: אין צורך.

אחר כך, הוא שאל אותי: עכשיו יש לכם הרבה עבודה בעזה בגלל האירועים שקורים, איך אתה ו_____ מסקרים את האירועים, הרי אתם זקוקים לעוד תחקירנים? אמרתי לו: אנחנו עובדים רק בתקשורת (התקשורת של זכויות האדם) והעבודה שלנו אינה רבה. העבודה שלנו מצומצמת. הוא אמר לי: האם אתם פונים אל בתי המשפט כדי לעזור לציבור? אמרתי לו: לעיתים, אך יש מוסדות אחרים. אנו מתמחים בתקשורת.

הוא אמר לי: 60% מהעם בישראל מקבלים את הזכויות שלהם באמצעות בתי המשפט. אמרתי לו בנימוס: העם בישראל חי בארץ שיש בה שלטון חוק ולא בארץ של גונגלים. הוא צחק ואמר לי: נכון, בישראל יש שלטון של החוק, ואני איתך.

לאחר מכן, הוא שאל אותי לאן אתה הולך בישראל? אמרתי לו: אל בית לחם, בית מלון אברסט, בגלל שיש לי קורס עם צוות התחקירנים במרכז. הוא שאל אותי: כמה זמן תהיה שם? עניתי לו: יומיים,

במידה ותרשה לי להיכנס. הוא אמר לי: אתה תיכנס, למה שאני אמנע אותך?

אחר כך, הוא אמר לי: לא רוצה להאריך כדי שתספיק להגיע אל הקורס. הוא שאל אותי: איך תגיע אל בית לחם? אמרתי לו: המנהל שלי ישלח לי רכב אחרי שתרשו לי להיכנס. הוא אמר לי: אתה עוד תיכנס, למה שלא תיכנס, אין לנו בעיה.

לאחר מכן, הוא שאל אותי על אשתי, אביה, החברים שלי ועל המקום שבו אני מבלה. אמרתי לו שאני מבלה בקופיטופ או בביליארד. הוא שאל אותי על הבעלים שלו ואני השבתי לו. הוא ביקש את המספרים שלהם, ואני נתתי לו. הוא היה מפסיק בין השאלות ורושם במחשב את מה שאני אומר. לאחר מכן, הוא ביקש ממני את האימייל שלי. הוא נתן לי דף ואני רשמתי לו את האימייל שלי. הוא לקח את הדף.

כעבור שעה ו-40 דקות לערך, הוא אמר לי: תלך עכשיו. אינני רוצה לעכב אותך. אני אמליץ בפני המפקדה שייתנו לך להיכנס, אך ההחלטה בידיהם.

בשאלות שלו, הוא, הוא התמקד במצב הנפשי שלי ואם אני מבסוט מהחיים בעזה, או לא, ועל מצב הבריאות שלי ומצב המשפחה שלי. כמו כן, הוא שאל אותי אם אני שוקל לעזוב את הארץ או לא, ואני השבתי לו כי אינני שוקל זאת וכי הבריאות שלי ושל בני משפחתי טובה מאוד, ואף כמו ברזל.

ראו ע/5.

23. על אף החקירה הארוכה והמייגעת אותה עברו העותרים 2 ו-3, ועל אף שעות ההמתנה הממושכות במחסום ארז, הוחזרו העותרים כלעומת שבאו על ידי המשיבים, ללא הסברים או נימוקים באשר לסירוב להתיר יציאתם מעזה וללא התייחסות לכך שהמשיבים לא כיבדו את ההיתרים שהם עצמם אישרו.

פניות העותרים אל המשיבים

24. משלא כיבדו המשיבים את ההיתרים שכבר ניתנו לעותרים 2 ו-3, התקיימה ההשתלמות בלעדיהם. ארגון בצלם החליט לקיים השתלמות נפרדת ומיוחדת לשני עובדיו שמעזה. תחילה הוחלט לערכה בירושלים ולאחר מכן הוחלט לערוך את ההשתלמות בגדה המערבית. העובדים היו אמורים לבקר במשרד בצלם בירושלים, לשעות ספורות, ומשם להמשיך לגדה המערבית להשתלמות. ההשתלמות תוכננה לתאריכים 24-27.12.2006.

25. ביום 20.11.06 פנו העותרים באמצעות המוקד להגנת הפרט אל דובר מת"ק עזה, וביקשו להנפיק היתר כניסה לישראל לצורך ההשתלמות, שאמורה הייתה להתקיים, כאמור, בסוף דצמבר 2006.

העתק מכתבו של המוקד להגנת הפרט מיום 20.11.06 מצורף ומסומן ע/6.

26. ביום 5.12.06 הגישו העותרים 2 ו-3 למשיבים, באמצעות הרשות הפלסטינית, בקשה להיתרי כניסה לישראל לצורך מעברם להשתלמות בגדה המערבית.

העתק מהבקשה להיתר כניסה לישראל מצורף ומסומן ע/7.

27. ביום 5.12.06 הודיע המוקד לדובר מת"ק ארז, בכתב, כי הבקשות הוגשו וכן פירט את תוכנית ההשתלמות ומועדה הסופי.

העתק מהמכתב מצורף ומסומן ע/8.
העתק מתוכנית ההשתלמות של בצלם מצורף ומסומן ע/9.

28. ביום 6.12.06 פנה המוקד להגנת הפרט אל דובר המת"ק והודיעו כי ההשתלמות תתקיים בגדה המערבית, בתאריכים 24-27.12.06, וכי העותרים מבקשים כי ביום הראשון יונפקו היתרי כניסה לישראל עד לשעה מאוחרת בלילה, כדי שעובדי בצלם מעזה יוכלו להיפגש עם עובדי בצלם בירושלים, ולהכיר את עבודת הארגון מקרוב.

העתק מהמכתב מצורף ומסומן ע/10.

29. בשיחה טלפונית של נציגת המוקד עם המוקד ההומניטארי במת"ק ארז ברצועת עזה מיום 12.12.06, נמסר כי אין בידי המשיבים לטפל בפניית העותרים כל עוד לא נמסרו לידי המשיבים מספרי הטלפון של העותרים 2 ו-3.

30. על אף שעובדי בצלם מסרו את כל מספרי הטלפון שנדרשו לספק לחוקרים במחסום ארז ביום 1.11.06, ללא הנמקת הצורך בקבלת אותם מספרים, ועל אף שמספרי הטלפון של עובדי בצלם מופיעים על גוף הבקשה להיתר כניסה לישראל אותה הגישו ביום 5.12.06, בקשה שהועברה באותו יום לצד הישראלי, חזרו המשיבים על דרישתם הבלתי חוקית והבלתי סבירה לקבלת מספרי טלפון.

31. דרישת מספר הטלפון של המבקש נובעת מהנחיה חדשה, לפיה לא ייעשה שום טיפול בבקשה ללא מסירת מספר הטלפון האישי של המבקש.

מדובר בהנחיה בלתי סבירה ושרירותית. הציניות שבהנחיה בולטת במיוחד לאור הסירוב העיקש של מת"ק ארז לקבל בקשות או למסור תשובות באופן ישיר לתושבים הפלסטינים עצמם. המוקד להגנת הפרט פנה לא פעם לרשויות המת"ק בבקשה, שלפחות כאשר הפונה הפלסטיני מוסר מספר טלפון או פקס למענה, תימסר לו התשובה ישירות. הרשויות סירבו בתוקף להצעה זו. והנה, לפתע, מסירת מספר הטלפון (שלא ייעשה בו כל שימוש למתן תשובה) הופכת לתנאי בל-יעבור לטיפול בבקשה!

העתק ממכתב עקרוני של המוקד בעניין ההנחיה החדשה, מיום 26.10.06, מצורף בזאת ומסומן ע/11.

32. אף שהדרישה היא בלתי חוקית, אף שמדובר במידע לא רלוונטי לטיפול בבקשת העותרים - שכן אין קשר ישיר בין העותרים למת"ק בעזה, או לכל גוף צבאי אחר - ובשל הצורך הדחוף במעברם של העותרים לגדה המערבית דרך ישראל, מסר המוקד, בהסכמת העותרים ובלית ברירה, ביום 12.12.06 את מספרי הטלפון.

העתק מהמכתב מצורף ומסומן ע/12.

33. ביום 17.12.06 נמסר ממת"ק עזה כי אין להתיר את כניסתם של העותרים לישראל לצורך מעברם לגדה המערבית בשל "מניעה בטחונית".

העתק המכתב מיום 17.12.06 מצורף ומסומן ע/13.

הטיעון המשפטי

היעדר מניעה ביטחונית

34. לעותרים 2 ו-3 אין עבר של הרשעות ביטחוניות. המשיבים לא מסרו שום הנמקה של ממש למניעת כניסתם, אלא הסתפקו בניסוח העמום של "מניעה ביטחונית".

35. הניסוח העמום מצטרף לעובדה שלעותרים 2 ו-3 אין כל עבר ביטחוני, וגם בעת חקירתם בראשית נובמבר הם לא הואשמו בשום דבר עבירה, לא נעצרו ואף לא הוזהרו מהמשך של פעילות זו או אחרת. לא זו אף זו: כניסתם לישראל אושרה בידי גורמי הביטחון אך לפני כחודש וחצי – אם כי בסופו של דבר הם הוחזרו כלעומת שבאו ללא כל הסבר.

36. לא ברור מהו הסיכון שעשוי לנבוע מכניסת עובדי בצלם ברצועת עזה לישראל, לבקר במשרדי הארגון בירושלים לשעות ספורות ולהמשיך בדרכם להשתלמות בגדה המערבית. הרי העותרים יעברו בדיקות ביטחוניות בכניסתם לישראל, יהיו מלווים ע"י ישראלים כל העת, ויבלו את זמנם בישראל במשרדי בצלם. בענייננו, דווקא הפגיעה הוודאית בתשתית ההגנה על זכויות האדם בשטחים, והפגיעה ביכולת לעבודה משותפת, ישראלית-פלסטינית, היא זו שחותרת תחת ביטחונם של אזרחי המדינה.

37. המשיבים לא העניקו את המשקל הראוי לחשיבות פעילותם של ארגוני זכויות האדם, והתעלמו מכך שהחלטתם לוקה בביסוסה העובדתי, בסבירותה ובמידתיותה.

38. צמצום אפשרויותיו של בצלם לבצע את עבודת איסוף המידע שלו צריך להתבסס, אם כן, על סכנה חמורה וקונקרטי ולעמוד במבחן של איזון נאות ושל מידתיות.

חשיבות פועלם של ארגוני זכויות-אדם

39. ההגנה על זכויות-האדם היא יסוד יסודותיו של המשטר הדמוקרטי. יהיו שיאמרו, שההגנה על הפרט והסדרת היחסים בין הפרט לבין הציבור היא ה-*raison d'être* של המשטר המדיני. (ראו סעיפים 1 ו-1 א לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו).

40. מימושן של זכויות האדם תלוי בקיומה של שורה של רשתות ביטחון חברתיות. ראש וראשונה להן היא מערכת משפט, המגינה על זכויות אלו ונותנת סעד אפקטיבי כנגד פגיעה בהן. אולם אין עמידה לזכויות האדם ללא מערכות הגנה נוספות. ביניהן ניתן לציין את ההטמעה של זכויות האדם במערכת החינוך, את יצירתה של תרבות פוליטית שהפנימה את עקרון חירות

האדם, את קיומה של עיתונות חופשית, ועוד. אחד היסודות החשובים ביותר להבטחת זכויות האדם הוא קיומם של ארגוני זכויות אדם פעילים, יעילים ואפקטיביים.

בדו"ח שהוגש בשנת 1998 לוועדה לזכויות האדם של האומות המאוחדות (בסעיף 588), התהדרה מדינת ישראל בתפקיד החשוב שממלאים בה ארגוני זכויות האדם ובחופש הפעולה המלא שלהם:

מדינת ישראל אינה מגבילה את זכותם של ארגונים לעסוק בפעילות לקידום זכויות אדם וכיבודן... ארגוני זכויות אדם נהנים באופן מלא מן הזכות להתאגד ולקדם את מטרותיהם השונות. קיימים עשרות ארגונים הפועלים בחופשיות ובהצלחה בכל תחומי זכויות אדם, ובכללם האגודה לזכויות אדם בישראל, מספר ארגונים המקדמים זכויות של ערבים, קואליציה של 53 ארגונים שונים הפועלים בתחום של זכויות ילדים, מעל 100 ארגונים העוסקים בזכויות של נשים, המרכז לפעילות דתית של התנועה ליהדות מתקדמת וארגונים אחרים המעורבים בנושאים הקשורים לחופש הדת, וארגונים הפועלים לקידום זכויותיהם של מוגבלים, הומוסקסואלים, מיעוטים, ארגונים הפועלים לקידום חופש המידע והדיבור ועוד ועוד. קבוצות אלו מילאו תפקיד מכריע בפיתוח דיני זכויות אדם בישראל. הם הגישו עצומות ופעלו במתן ייעוץ משפטי במספר גדול של פסקי דין של בית המשפט העליון בעניינים הנוגעים לזכויות אדם. הם גם מעורבים בצורה משמעותית בשתדלנות של חקיקה, ובאמצעות חברי כנסת – ביוזמות חקיקה הנוגעות לזכויות אדם. הדו"חות והוועידות שלהם זוכים לכיסוי נרחב בתקשורת, ופרסומיהם מופצים בחופשיות בישראל ובחו"ל. הם משתפים פעולה עם ארגונים בינלאומיים לזכויות-אדם, ומקיימים פעילות מגוונת של פרסומת ואיסוף תרומות בחוץ לארץ. פעילותם של ארגונים לזכויות אדם אינה מוגבלת בכל דרך שהיא ע"י רשויות ממשלתיות.

אכן, ארגוני זכויות האדם הם נדבך חשוב בהבטחת זכויות האדם. למדינה ולציבור בכללו אינטרס מובהק בפעילותם החופשית ובקידומם. ההכרה בחשיבות זו של ארגוני זכויות האדם איננה משתקפת בהחלטת המשיבים בענייננו.

41. הנגישות של ארגוני זכויות האדם לאוכלוסייה הנזקקת לשירותיהם היא בעלת חשיבות מיוחדת כשמדובר באנשים הנזקקים להגנת המשפט הבינלאומי ההומניטרי. לאור זאת, קובע סעיף 30 לאמנת ג'נבה הרביעית כי –

למוגנים יהיו כל ההקלות בהגשת בקשות... לכל ארגון העלול לסייע להם.

לשם כך יעניקו הרשויות לכל אחד מהארגונים האלה את כל ההקלות בתחומי השיקולים הצבאיים או שיקולי הביטחון.

הוראה זו מחייבת את המשיבים בטיפולם בעניינם של העותרים 2 ו-3.

42. לפחות מבחינת מראית פני הדברים, התנהלות המשיבים בעניין זה מעוררת חשד של ניסיון לחבל בפעילותו של ארגון בצלם, שדו"חותיו לא תמיד נוחים למשיבים. חקירת העותרים 2 ו-3 על עבודתם בארגון בצלם, לרבות איסוף פרטים אודות דרכי ההתקשרות שלהם עם הארגון, מחזקת תחושות קשות אלו. תחושות אלו מתחדדות אף יותר נוכח התמיהה העולה מכך

שמלכתחילה אושרה כניסת העותרים 2 ו-3 לישראל, ורק לאחר שהגעתם למחסום נוצלה לצורך חקירה אודות עבודתם, הוחזרו כלעומת שבאו, ובהמשך סורבה כניסתם בנימוק דל.

חופש המידע וזכות הציבור לדעת

43. עבודתו העיקרית של בצלם היא איסוף מידע, בדיקתו והפצתו. פעילות זו חיונית לא רק לטובת תושבי השטחים הכבושים עצמם, אלא גם על-מנת להבטיח את זכותו של הציבור – בארץ ובעולם – לדעת אודות המציאות בשטחים ואודות מצב זכויות האדם בהם. ההשתלמות נשוא עתירה זו היא כלי חשוב של בצלם על-מנת להבטיח את האיכות בה תמשיך להתבצע משימה זו.

חופש המידע – והזכות לספק מידע לציבור – הן זכויות מוגנות, שאינטרסים אחרים נסוגים מפניהן:

יש להקפיד על כך שהשמירה על המשמעת בכלא לא תיהפך כסות לסכירת פיו של אסיר כדי שהציבור לא ידע על התנאים בכלא, שאסירים בוודאי אינם נזקקים ללמוד עליהם מן העיתון. כידוע, שירות בתי-הסוהר עצמו אינו מדיר עצמו ממגע עם עיתונאים באמצעות דובר השירות או עובדי השירות הבכירים. בבתי-הכלא נערכים אף ביקורים יזומים של עיתונאים שהם חלק מיחסי הציבור של השירות, המבקש להראות את פניו במיטבם. בנסיבות אלה מניעתו של אסיר מלהשמיע דברי ביקורת שבפיו היא בלתי-הוגנת, ואף עשויה לפגוע בציבור, הזכאי להיחשף ל"שוק הדעות" כולו.
(עע"א 4463/94 גולן נ' שב"ס, פ"ד נ(4) 136, 189-190).

44. בראשית שנות השמונים נזקק בית-משפט נכבד זה לשאלת מימושה של זכות הציבור לדעת, למרות קיומו של צו צבאי לסגירת שטח. בבג"ץ 236/82 איגוד עיתונאי החוץ בישראל ואח' נ' ממשלת ישראל ואח' (פ"ד לו(2) 637), נדון איסור על עיתונאי חוץ להיכנס לאזורים בסיני על-מנת לסקר את הפינוי. העתירה נדחתה רק לאחר שהושג הסדר שאיפשר כניסה של קבוצת עיתונאים לסיקור האירועים. בית-המשפט קבע באותו עניין, שהיה מקבל את טענת העותרים אילו הייתה בכניסת העיתונאים אך ורק הכבדה על הרשויות ולולא היה מדובר ב"אירוע בעל סיבוך וחשיבות מיוחדים, שאין לו אח ורע באירועים אחרים המתרחשים במדינה... נוכחות מאות נציגי התקשורת עלולה לא רק להכביד על מבצע הפינוי, אלא גם להשפיע על כל מהלך הפינוי בכיוון שלילי ביותר, אולי עד כדי גרימת סכנת חיים."

45. יכולתו של הציבור לדעת, להיות חשוף למקורות מידע שונים ולהחליף מידע, מהווה תנאי הכרחי למימושה של הזכות לחופש ביטוי. חשובים לעניינו דבריו של כב' השופט מצא:

זכות הציבור לדעת הינה אחד מנגזריו המרכזיים והחשובים של חופש הביטוי, שכמאמרו של השופט אגרנט... מהווה "זכות עילאית" בשיטתנו. אכן, בלא היכולת להחליף דיעות, להפיץ ידיעות ולקבלן, אין חופש הביטוי יכול להתממש... וכשם שהשמירה על חופש הביטוי מהווה ערובה ראשונה במעלה לקיומו של התהליך הדמוקרטי ולהבטחתן של זכויות יסוד אחרות... כך אף כיבודה של זכות הציבור לדעת מהווה תנאי להגשמתו של חופש הביטוי. (בג"ץ 5771/93 ציטרין נ' שר המשפטים, פ"ד מח(1) 661, בעמ' 673).

46. הזכות לחופש מידע, וזכותו של הציבור בישראל ובעולם לדעת, משפיעות על התודעה ועל הזכות לחופש ביטוי. על חשיבות חופש המידע, עמד בהרחבה כב' הנשיא (כתוארו אז) ברק:

חופש המידע נועד להגשים מספר אינטרסים עיקריים. ראש וראשון להם הוא האינטרס בדבר חופש הביטוי וזכות הציבור לדעת (ראו א' ברק, "חופש המידע ובית המשפט", קרית המשפט ג – ספר זיכרון לחיים ה' כהן (תשס"ג) 95, 97-98). חירות הביטוי היא "ציפור נפש" של הדמוקרטיה - זכות יסוד שהיא גם עקרון-על בכל משטר דמוקרטי (בג"צ 75/53 קול העם נ' שר הפנים, פ"ד ז 871; בג"צ 153/83 לוי נ' מפקד המחוזי הדרומי של משטרת ישראל, פ"ד לח(2) 393, 398; בג"צ 4804/94 חברת סטיישן פילם בע"מ נ' המועצה לבקורת סרטים ומחזות, פ"ד נ(5) 661, 675). חופש הביטוי נמנה עם חירויות היסוד של האדם בישראל, וניתן לומר עליו כי ניצב הוא בנדבך העליון של זכויות היסוד. שהרי, "בלא דמוקרטיה אין חופש ביטוי, ובלי חופש ביטוי אין דמוקרטיה" (בג"צ 14/86 לאור נ' המועצה לבקורת סרטים ומחזות, פ"ד מא(1) 421). חופש הביטוי נתפס כזכות-יסוד עוד בטרם חקיקתו של חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו (פרשת קול העם הנ"ל). נאמר עליו, כי הוא מהווה "חלק בלתי נפרד מהאתוס המשפטי שלנו" (דברי הנשיא ברק בע"א 105/92 ראם מהנדסים קבלנים בע"מ נ' עיריית נצרת עילית, פ"ד מז(5) 189, 201). כיום, אין עוד חופש הביטוי בבחינת זכות יסוד שאינה כתובה עלי ספר – מדובר בזכות חוקתית מוגנת (ראו למשל עע"א 4463/94 אבי חנניה גולן נ' שירות בתי הסוהר, פ"ד נ(4) 136).

חירות הביטוי היא, למעשה, שם קוד ל"אגד של זכויות" (ע"א 214/89 אבנרי נ' שפירא, פ"ד מג(3) 840, 861). "להגשמת חירות זו דרושות זכויות נוספות המאפשרות לאזרח לבטא את דעותיו, ואשר בלעדיהן הופך חופש הביטוי לאות מתה" (בג"צ 606/93 קידום יזמות ומו"לות (1981) נ' רשות השידור, פ"ד מח(2) 1; ע"פ 7528/95 הלל נ' מדינת ישראל, פ"ד נ(3) 89, 95). אחת מן הזכויות המרכזיות הנגזרות מחופש הביטוי היא הזכות לדעת ולהיחשף למידע. אין לכם חופש ביטוי בלא זכות לדעת, ואין לכם זכות לדעת בלא חופש מידע. כדברי הנשיא ברק, ללא מידע אין דעה, בלא דעה אין ביטוי, ללא ביטוי אין שכנוע, ללא שכנוע אין התמודדות, ובאין התמודדות קיים חשש שהאמת לא תצא לאור (ראו בג"צ 399/85 חבר הכנסת הרב מאיר כהנא נ' הוועד המנהל של רשות השידור, פ"ד מא(3) 255). "בהעדר אמצעים נאותים לאיסוף מידע נפגע מימוש עקרון חופש הביטוי" (בג"צ 6218/93 ד"ר שלמה כהן, עו"ד, נ' לשכת עורכי הדין, פ"ד מט(2) 529). (עע"מ 6013/04 מדינת ישראל - משרד התחבורה נ' חברת החדשות הישראלית בע"מ, תק-על 2006(1), 14, עמ' 20).

47. הנשיא (בדימוס) ברק, הדגיש חשיבותה של זרימת מידע חופשית לציבור הרחב, ועמד על החשיבות בהבטחת גישה רחבה למקורות מידע, ועל ההשלכות של חופש המידע על עיצוב אישיותו של כל פרט ופרט בחברה:

הגשמת התכליות העומדות ביסוד חופש הביטוי מחייבת, אפוא, הכרה בזכות רחבה לדעת, וכתוצאה מכך – הכרה בזכות גישה רחבה למידע. חופש המידע הוא חיוני לקיום שוק רעיונות יעיל, ועל כן – חיוני הוא לגילוי האמת. חופש המידע הוא חיוני להגשמתו העצמית של האדם, לעיצוב אישיותו ולמימוש זכות הבחירה שלו [...] זרימת מידע היא תנאי בלעדיו אין לגיבוש דעות, וממילא – תנאי שאין בלתו למימוש המשטר הדמוקרטי. "רק בדרך זו הוא יוכל ליצור לעצמו דעה

עצמאית ככל האפשר על אותן שאלות העומדות ברומו של עולם החברה והמדינה, ושההכרעה עליהן נתונה בסופו של דבר בידו, בתוקף זכותו לבחור את מוסדות המדינה" (דברי השופט לנדוי בבג"צ 243/62 אולפני הסרטה בישראל בע"מ נגד גרי, פ"ד טז' 2415, 2407). אין ספק, אפוא, כי "שיטת הממשל הדמוקרטית ניוזנה מכך - ואף תלויה בכך - שמן הציבור ואליו תהיה זרימה חופשית של מידע, אשר נסב על הנושאים המרכזיים, המשפיעים על חיי הכלל ועל חיי הפרט. על כן יש הרואים בזרימה החופשית של המידע מעין מפתח לפעולתה של המערכת הדמוקרטית כולה" (דברי הנשיא שמגר בבג"צ 1/81 שירן נ' רשות השידור, פ"ד לה(3) 365 (שם, שם)).

הזכות לכבוד, לחופש העיסוק ולחופש התנועה

48. החלטת המשיבים פוגעת בזכויותיהם של העותרים לחופש העיסוק, לכבוד ולחופש התנועה.

49. על האינטרס הציבורי בעיסוקם של העותרים ועל החשיבות שלו להגנת זכויות האדם כבר הרחבנו. אולם מעבר לכך, מדובר גם בזכויות האישיה החוקתיות הן שלהם והן של עמותת בצלם וחבריה. פגיעה זו צריכה לעמוד בתנאי פיקטת ההגבלה של חוק יסוד: חופש העיסוק.

50. הזכות לחופש התנועה מעוגנת בדין ההומניטרי הבינלאומי. אמנת ג'נבה הרביעית מקבעת את חופש התנועה כזכות יסוד של מוגנים, בין בשטח כבוש ובין בשטח מדינת אויב. סעיף 27 לאמנה קובע כי מוגנים יהיו זכאים בכל הנסיבות ליחס של דרך ארץ לכבודם:

חשוב לציין גם את סעיפים 41-43 (החלים בשטח מדינה המעורבת בקונפליקט) ו-78 (החל באזור כבוש). סעיפים אלו עוסקים בהגבלת חירות, על ידי מעצר או תיחום מקום המגורים. האמצעים הם דווקניים והשימוש בהם הוא דווקני. בא למדך, כי חופש התנועה של המוגנים בכל שאר הנסיבות היה חשוב מאוד למדינות החברות. רק במקום בו יש, ככלל, חובה לכבד את חופש התנועה, יש צורך לקבוע כללים מפורשים ודווקניים להגבלתו (ראו: בג"ץ 7015/02 עגורני נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית, תק-על 2002(3), 1021, עמ' 1027).

ראו:

בג"ץ 6358/05 ואנוני נ' אלוף פיקוד העורף, תק-על 2006(1) 320, פסקה 10;
בג"ץ 1890/03 עיריית בית לחם ו-21 אח' נ' מדינת ישראל, תק-על 2005(1) 1114, פסקה 15;
בג"ץ 3914/92 לב נ' בית הדין הרבני האיזורי, תק-על 94(1) 1139, 1147.

51. משפט זכויות האדם הבינלאומי אף הוא מקור מחייב המעגן את חופש התנועה כזכות אדם בסיסית. (ראו: סעיף 12(א) לאמנה הבינלאומית בדבר זכויות אזרחיות ופוליטיות, אשר ישראל חתמה עליה ואשררה אותה. כמקור לפרשנות ר' גם סעיף 13 להכרזה האוניברסלית על זכויות האדם וסעיף 2 לפרוטוקול הרביעי מ-1963 לאמנה האירופית בדבר זכויות אדם).

עתירה זו נתמכת בתצהירים שנחתמו בפני עו"ד ברצועת עזה ונשלחו לח"מ בפקס, בתיאום טלפוני. בית המשפט הנכבד מתבקש לקבל תצהירים אלה, ואת יפויי הכוח שאף הם ניתנו בפקס, בהתחשב בקשיים האובייקטיביים בנוגע למפגש בין העותרים לבין באת כוחם.

לאור כל האמור, מתבקש בית המשפט הנכבד להוציא צו על תנאי כמבוקש, ולאחר שמיעת תשובת המשיבים, להפכו לצו מוחלט. כמו כן מתבקש בית המשפט להשית על המשיב את הוצאות העותרים ושכ"ט עו"ד.

עביר ג'ובראן, עו"ד
ב"כ העותרים

21 בדצמבר, 2006

[ת.ש. 47351, 47352]